

UPPSALA
UNIVERSITET

BESLUT

2026-05-19

Dnr UFV 2026/294

Utbildningsdepartementet

Uppsala universitet
751 05 Uppsala

Besöksadress

Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare

Anna Hagborg

Telefon

018-471 1492

www.uu.se

Anna.hagborg@uu.se

Remiss av betänkandet Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap (SOU 2026:4)

Beslut

Härmed beslutas att

Uppsala universitet överlämnar expertgruppens yttrande som sitt svar på
rubricerad remiss.

Bakgrund

Uppsala universitet har beretts möjlighet att besvara ovan rubricerad
remiss.

Bifogat expertyttrande har utarbetats av docent Daniel Nordholm, docent
och utbildningschef Katina Thellin och universitetsadjunkt Torbjörn
Hortlund samtliga verksamma vid Institutionen för pedagogik, didaktik
och utbildningssociologi.

Beslut i detta ärende har i rektors frånvaro fattats av undertecknad
prorektor i närvaro av universitetsdirektör Caroline Sjöberg, efter
föredragning av enhetschef och utbildningsledare Anna Hagborg.
Närvarande därutöver var akademiombudsman Per Abrahamsson och
Uppsala studentkårs ordförande Calle Per Hendor Jonsson.

Coco Norén

Anna Hagborg

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2026-05-19 Dnr UFV 2026/294

Utbildningsdepartementet

Uppsala universitet
751 05 Uppsala

Besöksadress

Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare

Anna Hagborg

Telefon

018-471 1492

www.uu.se

Anna.hagborg@uu.se

Remiss av betänkandet Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap (SOU 2026:4)

Uppsala universitet har beretts möjlighet att besvara ovan rubricerad remiss.

Bifogat expertyttrande har utarbetats av docent Daniel Nordholm, docent och utbildningschef Katina Thellin och universitetsadjunkt Torbjörn Hortlund samtliga verksamma vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningssociologi.

Uppsala universitet tillstyrker delvis utredningens förslag med följande synpunkter.

Kort sammanfattning

Uppsala universitet är övergripande positivt till utredningens ambition att stärka rektorers pedagogiska ledarskap, men ser samtidigt risker med en ökad juridifiering och efterfrågar flera förtydliganden.

Uppsala universitet instämmer i eller är positivt till att:

- rektors mandat att besluta om verksamhetens inre organisationen förtydligas,
- rektors möjligheter att delegera det pedagogiska uppdraget i sin helhet begränsas,
- Statens skolverk ges i uppdrag att stödja huvudmännens arbete med rektorsförsörjning och rektorsomsättning tydliggörs,
- rektorer och lärare inom Statens institutionsstyrelse och Kriminalvården ges tillgång till professionsprogrammet,
- det införs en statlig befattningsutbildning för skolchefer samt
- att statens insatser för rektorers professionella utveckling samordnas.

Uppsala universitet avstyrker att den statliga befattningsutbildningen reserveras för rektorer.

Övergripande generella synpunkter

Uppsala universitet välkomnar regeringens beslut att utreda rektorers förutsättningar att utöva ett pedagogiskt ledarskap, och delar i stort den problembeskrivning som utredningens förslag vilar på. Lärosätet ställer sig samtidigt tveksamt till den juridifiering av rektorsyrket som utredningen genom sina många förslag bidrar till. Intentionerna med de förslag som uttrycks i utredningen uppfattas av lärosätet som goda, men den sammantagna mängden och karaktären på några av de förslag som presenteras i utredningen vittnar om en överdriven tilltro till juridiken som styrmedel i frågor som förutsätter professionella bedömningar baserade på vetenskapligt uppbyggd kunskap tillsammans med ett lokalt förankrat systematiskt kvalitets- och utvecklingsarbete.

Svensk skola står just nu inför många och omfattande reformer som var och en för sig kräver både tid och kraft att implementera. För att inte belasta utbildningssystemet framstår det som särskilt viktigt att de av utredningens förslag som eventuellt antas är ändamålsenliga och effektiva, det vill säga att de löser de problem som utredningen avser att lösa, samt att tidplanen för implementeringen är realistisk och att finansieringsprincipen följs. Uppsala universitets samlade uppfattning är att träffsäkerheten hos de förslag som utredningen presenterar varierar och att tidsramen är snäv givet det förändringstryck som för närvarande präglar utbildningssystemet som helhet.

Nedan beskrivs grunden för lärosätets inställning till utredningens förslag, med utredningens avsnittsmarkörer återgivna inom parentes i direkt anslutning till respektive förslag/rubrik.

Kommentarer och ändringsförslag

Rektorns pedagogiska ledarskap ska definieras i skollagen (7.1.1)

Uppsala universitet delar utredningens uppfattning om vikten av att tydliggöra vad rektors pedagogiska ledarskap innebär och bedömer att den föreslagna definitionen fångar väsentliga dimensioner av ett sådant ledarskap. Samtidigt vill lärosätet påpeka att en reglering av det slag som föreslås riskerar att begränsa det pågående vetenskapliga och professionella samtalet om rektors uppdrag och hur rektors pedagogiska ledarskap bör förstås i relation till det vidare rektorsuppdraget.

Mot bakgrund av ovanstående ställer sig Uppsala universitet *tveksamt* till förslaget om ändring i 1 kap. 3 § skollagen (2010:800) och i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

Rektorns ansvarsområde får inte vara mer omfattande än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet (7.1.2)

Uppsala universitet ställer sig bakom den problembeskrivning som ligger till grund för förslaget att begränsa rektors ansvarsområde. Lärosätet ställer sig emellertid tveksamt till möjligheten att åstadkomma detta med hjälp av den formulering som föreslås i syfte att reglera ansvarsområdets omfattning. Tveksamheten är kopplad till sättet på vilket regleringen av ansvarsområdet uttrycks med hjälp av ordet ”kan” (rektorns ansvarsområde får inte vara mer omfattande än att rektorn *kan* utöva det pedagogiska ledarskapet). Vad rektor kan göra i sin organisation är varken absolut eller konstant. I stället handlar det om i vilken utsträckning och hur skickligt det är möjligt för rektor att utöva ett sådant ledarskap, vilket i sin tur är något som varierar över tid och mellan individer. Vagheten i den föreslagna formuleringen gör att den konkretisering och det förtydligande som utredningen haft för avsikt att bidra med uteblir. Samtidigt delar lärosätet utredarnas uppfattning om det olämpliga i att ”reglera rektorns ansvarsområde i kvantitativa termer” (s. 20).

Mot bakgrund av ovanstående ställer sig Uppsala universitet *tveksamt* till utredningens förslag om ändringar avseende regleringar av rektors ansvarsområde i 2 kap. 9 § skollagen.

Rektorn ska ges förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet (7.1.3)

Uppsala universitet delar utredningens uppfattning om vikten av att rektorer får de förutsättningar de behöver för att bedriva ett pedagogiskt ledarskap och uppfattar förslaget som en förstärkning av redan befintlig lagstiftning. Samtidigt är lärosätet tveksamt till att detta uppnås med hjälp av den föreslagna lagförändringen. Eftersom förslaget inte klargör vilken typ av förutsättningar det handlar om uppstår frågor vad gäller möjligheten att bedöma lagstiftningens efterlevnad.

Trots detta *tillstyrker* Uppsala universitet utredningens förslag avseende förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet i 2 kap. 9 § skollagen med motiveringen att den skickar viktiga signaler till staten såväl som huvudmannen.

Rektorn ska ha mandat att besluta om ledningsstöd i den inre organisationen (7.1.4)

Uppsala universitet instämmer i förslaget om att rektors mandat att besluta om den inre organisationen ska förtydligas, och bedömer de skäl som anges för den föreslagna regleringen som rimliga.

YTTRANDE

2026-05-19

Mot bakgrund av ovanstående *tillstyrker* Uppsala universitet utredningens förslag om att ändra bestämmelserna avseende rektors mandat att besluta om ledningsstöd i den inre organisationen i 2 kap. 10 § skollagen.

Rektorns pedagogiska ledarskap ska inte vara möjligt att delegera i sin helhet (7.1.5)

Uppsala universitet delar utredarnas uppfattning att rektors pedagogiska ledarskap inte ska vara möjligt att delegera i sin helhet och bedömer de skäl som anges för den föreslagna regleringen som rimliga.

Mot bakgrund av ovanstående *tillstyrker* Uppsala universitet utredningens förslag om att ändra bestämmelsen om delegationsmöjligheter i 2 kap. 10 § skollagen.

Statens skolverk ska ges i uppdrag att ge huvudmännen stöd i arbetet med att säkra rektorsförsörjningen och i att hantera rektorsomsättningen (7.1.6)

Uppsala universitet delar utredningens uppfattning om att Statens skolverk ska ges i uppdrag att säkra rektorsförsörjningen och hantera rektorsomsättningen. Lärosätet bedömer de skäl som anges för den föreslagna regleringen som rimliga.

Mot bakgrund av ovanstående *tillstyrker* Uppsala universitet utredningens förslag om tillägg avseende stöd till huvudmannen i 12 a § förordningen (2015:1047).

Nya behörighetskrav för rektorer (7.1.7)

Uppsala universitet ser värdet av att rektorer har en pedagogisk utbildning, men bedömer dock att kravet på lärarexamen vid anställning av nya rektorer kommer att ha liten betydelse i praktiken. Merparten av alla som blir rektorer har redan den lärarexamen.

Mot bakgrund av ovanstående ställer sig Uppsala universitet *tveksamt* till utredningens förslag om ändring avseende behörighetskrav för rektorer i 2 kap. 11 § skollagen. Därtill föreslår lärosätet att möjligheten att göra Rekryteringsutbildningen behörighetsgivande för rektorer utreds.

Befattningsutbildningen för rektorer ska genomföras med godkänt resultat (7.1.8)

Uppsala universitet är positivt inställt till förslaget att befattningsutbildningen för rektorer ska genomföras med godkänt resultat och bedömer de skäl som anges för den föreslagna regleringen som rimliga. Samtidigt efterlyser lärosätet direktiv som klargör vad som ska ske i de fall rektorerna inte lyckas med detta.

Mot bakgrund av ovanstående *tillstyrker* Uppsala universitet utredningens förslag om ändring avseende behörighetskrav för rektorer i 2 kap. 11 § skollagen.

Den statliga befattningsutbildningen för rektorer ska reserveras för rektorer men en ny särskild utbildning ska erbjudas biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppgifter (7.1.9)

Uppsala universitet vänder sig mot utredningens förslag att reservera den statliga befattningsutbildningen för rektorer med motiveringen att det riskerar att motverka ett av utredningens syften, nämligen det som handlar om att minska (de negativa) effekterna av rektorsomsättningen.

Utredarna beskriver en utveckling där ”storrektorer” fungerar som områdeschefer och där biträdande rektorer i praktiken verkar som rektorer (s. 224). Lärosätet vill samtidigt lyfta fram de många skolor och förskolor där rektorer och biträdande rektorer i stället arbetar nära varandra i ett delat ledarskap, även om rektor har det yttersta ansvaret. I sådana konstellationer är det ofta en fördel om både rektor och biträdande rektor har genomgått befattningsutbildningen för rektorer eftersom det underlättar deras samledarskap. Lärosätet ser också att verksamheter som tillämpar denna typ av ledarskap kan vara mindre känsliga för rektorsbyten. Detta hänger samman med att den som tidigare varit biträdande rektor ofta efterträder rektor, vilket i sådana fall kan fungera som en skyddande faktor mot de störningar som ett byte annars kan innebära. Möjligen kan det nära samarbetet mellan rektor och biträdande rektor upplevas som avlastande för rektor, vilket i sin tur kan minska motivationen att lämna uppdraget.

Utöver de konsekvenser som beskrivits ovan vill Uppsala universitet uppmärksamma sådana som har att göra med utbildningssammanhanget och möjligheten att ge dessa utbildningar med god kvalitet. Givet att antalet lärosäten som ger utbildningen, eller utbildningarna, förblir detsamma som idag kommer förslaget, om det antas, att leda till mindre kursgrupper. När antalet deltagare i den statliga befattningsutbildningen minskar påverkas också möjligheten att bemanna utbildningen på det sätt som krävs för att upprätthålla god kvalitet. Dessutom begränsas deltagarnas möjlighet till professionellt nätverkande, vilket är något som lyfts fram och betonas i nuvarande *Måldokument för rektorsprogrammet*. Dessa konsekvenser kan i viss mån pareras om Statens skolverk väljer att ge uppdraget att utbilda dessa yrkesgrupper till ett mindre antal lärosäten. Detta skulle emellertid förändra det nationella utbildningslandskapet på ett sätt som motiverar ytterligare utredningar.

YTTRANDE

2026-05-19

Därtill reser förslaget frågor om relationen mellan den särskilda utbildning som utredningen föreslår för biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppdrag å ena sidan, och den statliga befattningsutbildningen för rektorer å andra sidan. Måste den som genomgått den särskilda utbildning som föreslås för biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppdrag och sedan blir rektor även genomgå den statliga befattningsutbildningen i sin helhet, eller kommer det att vara möjligt att tillgodoräkna sig alternativt komplettera tidigare studier? Detta framgår inte av utredningen. Oavsett hur detta hanteras kommer förslaget, om det antas, att medföra ökade kostnader för staten och huvudmannen, när det som hittills varit en och samma utbildning blir två olika utbildningar.

Mot bakgrund av ovanstående *avstyrker* Uppsala universitet förslaget att reservera den statliga befattningsutbildningen för rektorer och inrätta en särskild utbildning för biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppdrag. Avstyrkan avser de föreslagna ändringarna i förordningen (2011:183) om befattningsutbildning och fortbildning för rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion i skola, förskola och fritidshem, kap. 3 i 34 § skollagen (2010:800) och i förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk, samt den närmare regleringen som utredningen föreslår i förordningen (2011:183). Om förslaget ändå antas *avstyrker* Uppsala universitet förslaget om ändringarnas ikraftträdande den 1 januari 2027 med hänvisning till de konsekvenser det får för Statens Skolverk och de lärosäten som förväntas hantera och implementera förändringarna.

Däremot delar Uppsala universitet utredarnas bedömning att statens insatser för rektorers professionella utveckling ska samordnas (7.2.6). I likhet med utredarna ser lärosätet behovet av att utveckla strukturen för professionsprogrammet för rektorer för att möjliggöra fördjupning och breddning av rektorernas kompetens och att innehållet i de kurser som erbjuds relateras till varandra på ett sätt som främjar progression i rektorernas professionella lärande (s. 281). Lärosätet instämmer också i utredarnas bedömning att professionsprogrammet för rektorer ska inordnas i det akademiska systemet så att det blir möjligt att till exempel ta ut en masterexamen och kvalificera sig för forskarutbildning (s. 281).

Rektorer och lärare verksamma inom Statens institutionsstyrelse och Kriminalvården ska också ha tillgång till professionsprogrammet (7.1.10)

Uppsala universitet instämmer i förslaget att rektorer och lärare inom Statens institutionsstyrelse och Kriminalvården ges tillgång till professionsprogrammet. De skäl som utredningen anger för förslaget bedöms av lärosätet som rimliga. Detsamma gäller de ökade kostnader

YTTRANDE

2026-05-19

som utbildningen av dessa rektorer och lärare medför för staten och huvudmännen.

Mot bakgrund av ovanstående *tillstyrker* Uppsala universitet utredningens förslag om att tillgängliggöra professionsprogrammet för rektorer och lärare inom Statens institutionsstyrelse och Kriminalvården.

En rektor ska inte samtidigt kunna vara skolchef (7.1.11)

Uppsala universitet är i grunden positivt till förslaget att en rektor inte samtidigt ska kunna vara skolchef, och bedömer de skäl som anges för den föreslagna regleringen som rimliga. Samtidigt reserverar sig Uppsala universitet i frågan som rör konsekvenserna av detta förslag för små huvudmän i exempelvis glesbygd och menar att dessa behöver utredas ytterligare.

Mot bakgrund av ovanstående ställer sig Uppsala universitet *tveksamt* till utredningens förslag om en ändring i 2 kap. 8 a skollagen som tydliggör att en rektor inte samtidigt kan vara skolchef.

Behörighetskrav och en statlig befattningsutbildning för skolchefer ska införas (7.1.12)

Uppsala universitet instämmer i förslaget att införa en statlig befattningsutbildning för skolchefer och är i grunden positivt inställt till kravet på högskoleexamen. Lärosätet saknar dock en bestämmelse som gör gällande att det ska vara en examen som är ”relevant” för uppdraget.

Mot bakgrund av ovanstående *tillstyrker* Uppsala universitet utredningens förslag att införa en statlig befattningsutbildning för skolchefer. Lärosätet *tillstyrker* också utredningens förslag om en ny bestämmelse avseende behörighetskrav för skolchefer i skollagen (2010:800), men efterlyser en precisering av kravet som gör gällande att högskoleexamen är relevant för uppdraget.